

Autor: Bohuslav Brouk

młodzi żydzi z Betaru w nazistowskich strojach
Berlin rok 1936

Je zajisté nepochybné, že každá rasa, jakož i každý národ je nadán větší nebo menší měrou osobitými povahovými rysy neboli, jinak řečeno, že vesměs všichni příslušníci jedné a téže rasy, respektive národa, mají po méně nebo více četnějších stránkách jednotný osobitý charakter, jímž se odlišují od příslušníků jiných ras a národů. Ovšem právě tak jako povahová individualita jednotlivých lidí, tak i osobitá povaha jednotlivých ras nebo národů není v podstatě nikterak biologicky podmíněna. Hledat kořeny povahové, duševní individuality té nebo oné rasy, respektive národa, v tělesné konstituci je apriori marné a mylné. To, co určuje v hrubých rysech jednotný duševní charakter jednotlivých ras a národů, není totiž jedna a táž „krev“, nýbrž v zásadě jednotné životní poměry, v nichž se příslušníci jedné a téže rasy nebo národa vyvíjejí.

Psychogenetický, na tělesné konstituci nezávislý zrod rasové nebo národní povahy lze si velmi dobře objasnit třeba analýzou židovství, analýzou osobitého ducha Židů. Židovský duch, specifický osobní duševní charakter Židů, není totiž pouhým tendenčním výmyslem antisemitů, i když nelze zapřít, že zavilí nepřátelé Židů připisují jim mnohé povahové vlastnosti zcela neprávem a namnoze čistě ze zlomyslnosti a z nekalých úmyslů. Osobitý charakter židovský není ani zdaleka tak pregnantní, jak se nám snaží vštípit třeba němečtí rasisté a jejich odchovanci, avšak přes to přese všechno jsme nesporně oprávněni mluvit o židovském duchu, o svébytné povaze Židů. [...]

Enormní pocit méněcennosti dohání Židy především k neobvyklé činorodosti. Být chudým, ubohým, bezvýznamným členem lidské společnosti je zajisté pro každého člověka nepříjemné a kormutlivé, avšak Žid snáší takovéto postavení mnohem hůře než kdo jiný, neboť k pocitu méněcennosti, vyvěrajícímu z životních nezdarů a neúspěchů, druzí se u něho vždy ještě jiný pocit méněcennosti, ten, který je dán cizáckým původem. Pocit méněcennosti, jímž trpí Židé pro svůj původ, je pak tím palčivější, čím ubožejší sociální postavení zaujímají, a to proto, že antisemitská nevráživost lidu se vybíjí ponejvíce a nejsurověji právě na Židech nejubožejších, kdežto šťastnější Židé, kteří se v životě domáhají úspěchu, jsou svým mocenským postavením před útlakem a antisemitskými perzekucemi jakžtakž chráněni. Běda člověku, který se beznadějně ztrácí v nepřehledných masách lidstva, avšak dvakrát běda Židu, který to v

životě nikam nepřivede. Jak z uvedených důvodů zřejmě plyne, je pro Žida úspěšný život, zaujetí významného postavení ve společnosti nesrovnatelně naléhavější potřebou než pro árijce, a nelze se tedy divit, prokazují-li Židé větší životní zdatnost než árijci, to jest, shledáme-li mezi mocnými bankéři, průmyslníky, obchodníky, jakož i mezi významnými společenskými a kulturními činiteli relativně více Židů než árijců. [...]

Jak jsme poznali, je židovský charakter ve všech směrech zplodinou árijského antisemitismu neboli jinými slovy řečeno, židovství je koneckonců dílo árijců. Jedině potupy, útlak a ústrky, kterým jsou Židé ze strany árijců odedávna vydáni, vypěstily jejich osobitý charakter. Podle uvedených výkladů osvojují si Židé svou specifickou povahu zhruba z dvojí příčiny. Jednak se jí chrání proti nevraživosti árijců, jednak její pomocí kompenzují svůj pocit méněcennosti, který v nich vzněcují antisemité. Židovský duch, židovský duševní charakter, je tedy účelná, přirozená a zcela pochopitelná reakce na antisemitismus. Kdyby nebylo nenávisti proti Židům, kdyby odvěký antisemitismus už jednou plně uhasl, zaniklo by židovství a s ním i Židé, jelikož náboženské předsudky, které dříve udržovaly jejich rasovou čistotu, zabraňující jim fyzicky se asimilovat s domácím obyvatelstvem, pozbyly v dnešních dobách u většiny Židů veškerou působivost.

Jedině antisemitismus brání dnes Židům, alespoň pokud běží o Židy civilizované, aby se právě tak jako jiní cizinci tělesně nespřímili s árijci, aby nesplynuli beze stopy s domácím obyvatelstvem. Kdyby nebylo antisemitismu, nedrželi by zajisté již dávno Židé pohromadě, neuzavírali by sňatky převážně jen mezi sebou a nesnili by o židovském národě, ježto však antisemitismus dosud nikdy v žádné zemi plně neutichl, není divu, že Židé mají věčně pocit, jako by byli národem, a že se doposud více nebo méně separují od árijců, přestože nemají ani společný jazyk, ani vlastní, svébytnou kulturu. Jak zřejmo, zůstávají Židé i po odstranění náboženských hradeb, které je dříve oddělovaly od ostatního obyvatelstva, povždy Židy jenom proto, že árijci zůstávají povždy antisemity. Nikoliv Židé, nýbrž árijci udržují dnes jak duševní, tak i fyzické, rasové židovství. Existence civilizovaného Žida je v dnešních dobách nepochybným dokumentem protižidovského smýšlení árijců. Dokud lidé budou nevražit na Židy, dokud jim budou dávat najevo svou nenávist, dotud zůstanou Židé Židy, a čím ostřejší bude napětí mezi Židy a árijci, tím se pak bude zvětšovat i propast mezi nimi, tím svébytnější, židovštější charakter budou Židé projevovat. Znovu opakujeme: Jedině antisemitismus živí v našich dobách židovství.

Židovská otázka je dnes výhradně problémem a záležitostí árijců. Jen na árijcích závisí její rozřešení. Buď antisemitismus vyvrcholí do té míry, že si vynutí zákony proti Židům, jak jsme toho dnes svědky v Německu, a tu pak Židé budou částečně vyhubeni, částečně vyvezeni ze zemí evropské kultury, nebo antisemitismus ustane a Židé samovolně splynou s domácím obyvatelstvem. Existence sporadicky po celém světě rozsetého židovského „národa“ je dnes umožněna jenom neoficiálním, zákony potíraným nebo alespoň brzděným antisemitismem. Naprosté utlumení antisemitismu, právě tak jako jeho vyvrcholení, při němž dojde na legální sankce, znamená zánik židovského národa. Bude-li antisemitismus úplně srovnán ze světa, ztratí totiž Židé poslední pouto, které je spojuje, nebudou se již cítit jinými lidmi, než jakými jsou árijci, jejichž řeč i mravy si již dávno osvojili, a smísí se jak fyzicky, tak i psychicky s ostatním obyvatelstvem. Ovšem jak nás historie učí, nestačí k vymýcení antisemitismu

uzákonění rovnoprávnosti Židů s árijci. Má-li být antisemitismus zcela vyhlazen, jest jej nezbytně třeba uhasit v duších lidu, a to je zajisté velmi nesnadný úkol, jelikož antisemitismus není jen násilně vyprovokovaný zjev, z tendenčních důvodů uměle udržovaná bludička, jíž má být lid odvrácen od svých pravých cílů a zaujat pro úkoly, kterých by se jinak nikdy nepodjal, nýbrž obecná nálada, hluboce v myslích lidstva zakořeněná. Antisemitismus lze sice jistými ideologiemi uměle roznítit až do krajní míry, avšak plně jej utlumit se dosud žádné ideologii nepodařilo a nepodaří. I lidé vyznávající ideologie, podle nichž je antisemitismus projevem vrcholné stupidity a barbarství, projevují, jak známo, jistou měrou nevraživost vůči Židům. O tom, že zůstávají všichni árijci antisemity, přesvědčuje nás zejména výrok, jímž sám Masaryk, hlasatel nejušlechtlejších humanitních ideálů, doznává, že antisemitismus překonal jen rozumově, nikoliv však citově. [...]

Antipatie k Židům je však mnohem živelnější, abychom ji mohli pojímat prostě jako projev národnostní intolerance. Židé, z náboženských důvodů fyzicky se nesmísivší s domácím obyvatelstvem, byli totiž po staletí vydáni jakožto cizinci a jinověrci útlaku a pronásledování, které je donutilo si osvojit specifický charakter, o němž jsme výše pojednali, a právě tato jejich svébytná povaha vyvolává proti nim tak značnou nenávisť, která je udržuje v izolaci i dnes, v dobách, kdy náboženské rozdíly mezi lidmi byly odstraněny. Citová, těžko překonatelná antipatie k Židům je podnícena jejich obzvláštní životní zdatností a jejich osobitým, nikoliv právě sympatickým charakterem. Jak svými úspěchy, svou zdatností, osvědčenou skoro ve všech pracovních oborech, tak svým chováním vzbuzují v nás totiž Židé pocit méněcennosti, a odnikud jinud než odtud nepramení náš citový, rozumem nikdy nepotlačitelný antisemitismus. Pro svou malost a ubohost se tedy s Židy nesnášíme. V soukromí lze zajisté snadno antisemitismus překonat, přenést se přes nenávisť k Židům, avšak stykem se Židy jsme znovu a znovu k antisemitismu provokováni, neboť Židé nás svým postavením a chováním skličují, ponižují. Antisemitismus je tedy dnes pře vážně projev citový, projev našeho rozbouřeného pocitu méněcennosti. Ovšem přihlédneme-li k objasněnému zrodu židovského charakteru, nelze si neuvědomit, že jsme Židy k tomu, co nám na nich je nesympatické, k tomu, čím rozněcují náš pocit méněcennosti, sami vyprovokovali, sami vychovávali, a to jejich neustálým pronásledováním, zesměšňováním a utlačováním. Jenom naše nenávisť vybičovala Židy k tak značné aktivitě, k tak enormní životní zdatnosti, jakou dnes osvědčují, a jen ona je donutila přijmout charakter, který nás tak pobuřuje. Antisemitismem jsme si tedy koneckonců upletli bič na sebe samé.

Jak zřejmo, obranou Židů proti antisemitismu zášť, nenávisť a nevraživost vůči Židům jen enormně vzrostla, a proto také by si dnes překlenují propastí mezi Židy a árijci, vymýcení antisemitismu, vyžádalo na obou stranách co největší trpělivost a přemáhání. Koneckonců je však pochybné, zda sprovození antisemitismu z povrchu zemského je z hlediska sociálního vůbec žádoucí. Právě tak, jako nacházíme pádné námitky proti antisemitismu, nacházíme totiž pádné důvody i pro jeho obhajobu. Jako sociálně neblahý zjev je možno hodnotit antisemitismus především z toho důvodu, že dokud lidé budou chovat k Židům nenávisť, třebaže vlastním rozumem i zákony potlačovanou, dotud hrozí vždy nebezpečí, že nakonec nabude antisemitismus přece jen jednou vrchu a vymůže si protižidovské zákony, jež nebudou společnosti k žádnému prospěchu, nýbrž jedině ke škodě, neboť k řádnému rozvoji lidské civilizace a kultury je třeba síly každého jedince. S čím větší konkurencí je totiž člověk

nucen zápolit, tím intenzivněji pracuje, a tím větší jsou naděje, že vykoná něco obzvláštního, něco velkolepého. Čínské zdi, které si lidé mezi sebou stavějí, naproti tomu jen pokrok dusí a brzdí. Zvláště citelnou újmu by pak ovšem utrpěl rozmach naší civilizace a kultury, kdyby byli z volné soutěže vyřadění právě Židé, kteří dnes reprezentují jednu z nejzdatnějších lidských kast. Na druhé straně však překonání antisemitismu nevede taktéž k jiným koncům, jelikož kdyby Židé nebyli nikterak nenáviděni, tupeni a pronásledováni, splynuli by, jak víme, s domácím obyvatelstvem, ztratili by svou osobitost, a to především svou enormní činnost, takže i tímto způsobem bychom byli ochuzeni o kastu obzvláště zdatných lidí, kterým vděčíme za přečetná nejzávažnější, epochální díla, na jejichž základě je zbudována naše civilizace a kultura. Kromě toho jest si pak nutno uvědomit, že naprosté vymýcení antisemitismu je velmi nesnadné, ne-li naprosto nemožné.

Zdá se tedy, že z hlediska sociálního je úsilí vyhubit nebo vystěhovat Židy stejně nerozumné a neblahé jako úsilí opačné, snaha vymýtit antisemitismus, snaha vyhladit přirozený, lidský citový odpor proti Židům. Židé jsou lidstvu užiteční, a proto neusilujeme je vyhubit ani násilným způsobem, rasistickými zákony, ani humánní cestou, překonáním citového antisemitismu. Blaho společnosti si nevyžaduje rozřešení židovské otázky, nýbrž naopak udržení dnešního stavu, udržení citového antisemitismu, mírněného rozumem a zákony, zásadně neuznávajícími inferioritu žádného národa ani rasy a dopřávajícími všem lidem stejná práva v životním boji.

Celý esej z roku 1938, v němž Brouk rozvádí svůj dřívější příspěvek „Židé v diaspoře“ (Kalendář česko-židovský, 1932-1933, r. LII, sv. 68, s. 5457), byl naposledy otištěn v autorově svazku *Soukromé tisky* (Praha, 2013, s. 125-145), [více zde](#).

Otištěno se svolením vydavatele.